

Jarosław Semptryk*

Parmy Olson, *Supremacy: AI, ChatGPT
and the race that will change the world*,
Pan Macmillan (Macmillan Business, UK) 2024, ss. 336

W książce *Supremacja* Parmy Olson czytelnik zostaje wciągnięty w sam środek jednej z najważniejszych rywalizacji XXI w. – technologicznego wyścigu o stworzenie sztucznej inteligencji ogólnej (AGI), zdolnej dorównać lub przekroczyć ludzkie możliwości poznawcze.

Autorka, znana z reporterskiej rzetelności i analitycznego podejścia, ujawnia kulisy działania najpotężniejszych laboratoriów AI – takich jak OpenAI, DeepMind i Anthropic – które naprzemiennie rywalizują o dominację na rynku, często balansując na cienkiej granicy między innowacją a etyką. Olson przedstawia ten wyścig nie jako suchą historię technologicznych modeli, ale jako opowieść o ludziach – ich ambicji, ryzyku i relacjach władzy. Opisuje np. moment, gdy badacze OpenAI decydowali, czy upublicznić ChatGPT: z jednej strony możliwość zrewolucjonizowania komunikacji, z drugiej – obawa przed nadużyciami. Innym przykładem jest wewnętrzna debata w DeepMind, gdy zespół AlphaGo zastanawiał się, czy ich systemy uczenia mogą być użyte również poza grą, w medycynie czy finansach, co rodzi pytania o granice odpowiedzialności i kontrolę. Autorka skrupulatnie rekonstruuje ewolucję generatywnych systemów – od prototypów językowych, które generowały nieco chaotyczne zdania, aż po nowoczesne modele, które potrafią pisać eseje, tłumaczyć skomplikowane teksty czy tworzyć kod. Olson wspomina również o aktualizacji GPT-3, dzięki której model zaczął rozumieć kontekst znacznie lepiej, co przyczyniło się do skoku jakościowego w tworzeniu treści. Z kolei w Anthropic zespół badaczy musiał zmierzyć się z ryzykiem generowania treści niebezpiecznych lub manipulacyjnych, co prowadziło do wewnętrznych testów i wdrożenia mechanizmów bezpieczeństwa.

* Jarosław Semptryk – doktor nauk ekonomicznych w zakresie zarządzania (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu); absolwent Uniwersytetu Wrocławskiego (filozofia); tłumacz przysięgły języka angielskiego; e-mail: semptryk@pro.onet.pl.

Jedną z największych zalet *Supremacji* jest nacisk na warstwę ludzką. Olson pokazuje, że za każdą linią kodu kryje się człowiek z pasją, lękiem, ambicjami i ograniczeniami. Przytacza historie inżynierów, którzy pracowali po nocach, by wypuścić na rynek nowe wersje AI, mimo że ostrzegano ich przez możliwymi negatywnymi skutkami. Opisując wizjonerów i liderów firm, autorka przedstawia ich motywacje: niektórzy marzą o misji „AI dla dobra ludzkości”, inni – o komercyjnej dominacji. Jednocześnie menedżerowie muszą stawiać czoła presji inwestorów oraz ryzyku, że opóźnienie w publikacji modelu może oznaczać utratę przewagi.

Centralny wątek książki to napięcie pomiędzy innowacją a zagrożeniem. Olson opisuje przypadki, gdy zespoły musiały podjąć trudną decyzję o wdrożeniu nowej wersji modelu, która generuje lepsze odpowiedzi, ale jednocześnie stwarza ryzyko produkowania fałszywych i mylących informacji. W innym momencie pojawia się dylemat związany z regulacją, kiedy firma mogła poczekać na zewnętrzne zatwierdzenie i testy bezpieczeństwa, ale konkurencja już przyspieszała rozwój. W książce cytowane są fragmenty rozmów, w których naukowcy debatowali, czy ograniczyć dostęp do API nowej wersji modelu, zanim zostanie on szeroko rozpowszechniony. Tego typu decyzje pokazują, że w świecie AI priorytetem bywa nie tylko „bycie pierwszym”, ale również uniknięcie katastrofy.

Olson nie unika trudnych tematów społecznych. Opisuje realne konsekwencje rozprzestrzeniania się dezinformacji generowanej przez AI, przywołując przykłady fałszywych artykułów i zmanipulowanych nagrań wideo, które mogły wpłynąć na wybory polityczne. W kontekście rynku pracy autorka omawia przypadki firm testujących automatyzację call-center przy użyciu botów konwersacyjnych, co prowadzi do redukcji etatów i pytania o przyszłość zatrudnienia. Wspomina też o koncentracji władzy technologicznej, gdy jedna firma decyduje o polityce dostępu do swojego API, co może zamknąć szansę na rozwój mniejszych podmiotów lub start-upów, uzależniając innowację od strategii korporacji dominujących.

Dla liderów biznesu i decydentów *Supremacja* to niezwykle cenna lektura. Olson przedstawia mechanizmy decyzji w firmach technicznych – łączenie strategii rozwoju z dbałością o ryzyko, budowanie struktur odpowiedzialności, oraz jak ważne jest tworzenie zespołów, które nie tylko pchają technologię naprzód, ale jednocześnie analizują jej możliwe konsekwencje. Przykład: niektóre zespoły w Anthropic wprowadzały „wewnętrzne rady etyki”, które oceniały potencjalne skutki modeli, zanim te zostały wypuszczone na zewnątrz. Zdobycie przez *Supremację* nagrody Financial Times Business Book of the Year potwierdza, że książka ta ma znaczenie nie tylko w kontekście technologii, ale również biznesu i zarządzania. Zachęca do refleksji nad przyszłością, którą wspólnie budujemy, często nie zdając sobie sprawy, jak bardzo AI już dziś wpływa na nasze życie. To lektura błyskotliwa, pasjonująca i alarmująco aktualna – inspiruje, prowokuje do pytań i otwiera oczy na procesy, które kształtują naszą rzeczywistość. To książka, której żaden lider, menedżer czy świadomy użytkownik technologii nie powinien pominąć.